

BAB I BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Kalungguhan karya sastra raket patalina jeung kahirupan manusa. Sanajan wangunna fiksi, pasualan nu nyampak teu leupas tina pangalaman hirup sapopoé, sabab karya sastra mangrupa hiji produk tina proses mikir jeung kréatif pangarang anu fungsina méré gambaran ngeunaan hiji hal, ilaharna gambaran anu nyampak nyaéta konflik jeung kajadian-kajadian nu ngangkat fakta jeung pangalaman hirup manusa. Ieu hal saluyu jeung Isnendes (2010, kc. 10) anu nétélakeun yén ilaharna eusi dina karya sastra mangrupa hasil tina pangalaman sarta imajinasi ti pangarangna. Semi (2012, kc. 92) nétélakeun yén karya sastra mangaruhan tur dipangaruhan ku masarakat. Ku kituna karya sastra dijadikeun media pikeun nyurahan rupaning pasualan sabudeureun masarakat pikeun pieunteungeun kahirupan sapopoé. Salasahiji wangun karya sastra anu dipigandrung ku masarakat nyaéta drama.

Minangka salasahiji karya sastra, drama mangrupa pintonan lalakon atawa carita anu diwujudkeun dina wangun paripolah jeung paguneman. Kiwari, maksud tina drama téh beuki ngaheureutan. Drama anu hakékatna karya sastra dua diménsi, nyaéta diménsi sastra jeung diménsi pagelaran téh geus robah jadi diménsi pagelaran wungkul. ieu hal saluyu jeung Hassanudin yén buku-buku téks nu eusina drama ngan sakur nyoko kana pasualan drama salaku seni pagelaran wungkul. Ku kituna, Waluyo nétélakeun yén dina medar drama tangtu bakal béda antara seni pentas jeung karya sastrana (Widara, 2013). Tarigan ogé ngadadarkeun wangenan drama dibédakeun jadi kieu, yén (1) drama minangka *text play* atawa naskah, (2) drama minangka *performance* atawa téater.

Naskah drama nurutkeun Luxemburg (1992, kc. 158) nyaéta hiji bentuk téks anu diwangun ku dialog-dialog anu jadi galur carita. Dina nyiptakeun naskah drama, pangarang ngébréhkeun sagala kanyaho, kereteg haté, jeung pikiranna sangkan éta naskah drama mibanda ajén-inajén anu mangpaat pikeun balaréa. Ayana unsur-unsur kamanusaan kayaning ajén sosial jeung ajén moral dina carita

bisa dijadikeun tetekon pikeun kolotna dina numuwuhkeun ogé ngajaga karakter anu hadé.

Karakter dina karya sastra téh bakal katitén tina tokoh-tokoh anu dihirupkeun ku pangarang dina carita, ngaliwatan psikologis tiap tokoh. Kementrian Pendidikan Nasional nétélakeun yén aya 18 ajén-ajén karakter. Éta ajén-ajén karakter téh nyaéta: (1) *religius*, (2) *jujur*, (3) *toleransi*, (4) *disiplin*, (5) *kerja keras*, (6) *kreatif*, (7) *mandiri*, (8) *demokratis*, (9) *rasa ingin tahu*, (10) *semangat kabangsaan*, (11) *mencintai tanah air*, (12) *menghargai prestasi*, (13) *bersahabat/komunikatif*, (14) *cinta damai*, (15) *gemar membaca*, (16) *peduli lingkungan*, (17) *peduli sosial*, dan (18) *tanggung jawab* (Fathurrohman, 2017, Kc. 19)

Unggal pangarang miboga gaya masing-masing pikeun nyipta karya sastra. Yoseph Iskandar salasahiji pangarang sastra Sunda anu mibanda gaya *arkais*. Anjeunna ngadumaniskeun antara fakta dina sajarah Sunda jeung imajinasina. Mimitina mah diajar maca jeung neuleuman naskah-naskah Wangsakerta ka Saleh Danasasmita. Ku kituna, karya sastra anjeunna kentel pisan ku sajarah Sunda jaman Prabu Siliwangi, contona salapan séri novél roman nyaéta: (1) *Perang Bubat*, (2) *Wastu Kencana*, (3) *Putri Subanglarang*, (4) *Prabu Wangiautah* (5) *Tri Tangtu di Bumi*, (6) *Pamanahrassa*, (7) *Prabu Anom Jayadewata*, (8) *Tanjeurna Juritan Jaya Di Buana*, jeung (9) *Ajar Kutamangu*.

Salian ti nulis novél roman, anjeunna ogé nulis naskah purna drama anu judulna “*Rawayan ti Pajajaran*”. Ieu naskah husus dijieun pikeun pamilon pasanggiri “*Apresiasi Bahasa dan Sastra siswa SD, SMP, SMA/SMK, Se-Jawa Barat*” kontingén kabupatén Bogor dina taun 2006. Ditulis sakumaha ugeran apresiasi basa jeung sastra (drama) Sunda, nu dijejeran ku aturan dramaturgi, dina wangun téater total purna drama.

Ieu naskah téh nyaritakeun perjuangan rahayat Pajajaran sabada digempur ku pasukan Surosowan Banten anu di pingpin ku Maulana Yusuf. Rahayat Pajajaran antukna kadungsang-dungsang mileuweungan. Boh nu kolot boh nu ngora sarua papada mikiran nasib seuweu-siwi Siliwangi anu papada bingung kudu nyalindung ka saha jeung ka mana. Tuluy datang Nyai Putri jeung Ki Purwa Kalih anu sarua papada nyingkahan serangan musuh. Ki Purwa Kalih meunang iber ti

Kahyangan yén Nyai Putri kudu bisa jadi pupuhu anu ngageugeuh tur nalingakeun seuweu-siwi Siliwangi sangkan tuluy sambung-sinambungan. Geus kitu mah rahayat anu dipingpin ku Nyai Putri kudu badarat ka kidul tuluy nyieun lembur anyar.

Dina naskah purna drama “Rawayan ti Pajajaran” nyampak ajén atikan karakter anu bisa dicangking, éta hal téh katingali tina pasipatan unggal rahayat Pajajaran anu papada silih tulungan, contona waktu aya nu lapar, salasahiji rahayat mekel timbel sahulu tuluy dibagikeun ka balaréa.

Kiwari, sababaraha wangun drama nu aya di Jawa Barat henteu sakabéhna dipikawanoh ku masarakat Sunda. Salasahijina nyaéta purnadrama. Anu disebut purnadrama nyaéta pagelaran drama anu sampurna hartina ngadumaniskeun sababaraha rupa seni, di antarana seni sora, seni musik, seni rupa, seni peran, seni tari, jeung seni sastra. Lian ti prosésna nu panjang, purna drama ogé miboga kapunjulan dina milih aktorna, ku lantaran aya kritéria nu kudu dicumponan ku aktor dina widang sora jeung ngawasa gerak atawa metakeun adegan.

Anu dianalisis dina ieu panalungtikan nyaéta struktur naskah drama jeung unsur carita naskah drama. Struktur naskah drama, di antarana prolog, épilog, dialog, babak, aside, solilokui, adegan, jeung kramagung. Unsur-unsur carita naskah drama nurutkeun konsép Stanton nyaéta fakta carita, téma, jeung sarana carita. Satuluyna dianalisis ajén atikan karakter anu nyampak dina naskah purna drama “Rawayan ti Pajajaran”

Panalungtikan saacanna anu silih patali jeung ieu panalungtikan nyaéta : (1) “Naskah Drama ‘Rajapati’ karangan Ahmad Bakri (Kajian Struktural dan Pragmastilistik)” ditalungtik ku Zainah Asmaniah dina taun 2015, (2) “Analisis Struktural jeung Moral dina Novél *Prabu Wangisutah* karya Yoséph Iskandar pikeun Bahan Pangajaran Maca Novél di SMA” ku Alfinda Herdayanti taun 2017, (3) “*Ajén Moral dina Naskah Drama ‘Pundén-Pundén nu Rarempag’ Karya R. Hidayat Suryalaga*” ku Dwi Zahra Fitriani taun 2013, (4) “Ajén Atikan Karakter dina Novél *Putri Subanglarang* karya Yoséph Iskandar pikeun Bahan Pangajaran Maca di SMA (Ulukan Struktural)” ku Citra Sela taun 2019, jeung (5) “Nilai-Nilai Pendidikan Karakter dalam Novél *Anak Guha Karang Legok Pari* Karya Hidayat

Susanto” anu ditalungtik ku Dedi Koswara, Ruswendi Permana, Agus Suherman dina taun 2020.

Anu jadi pangbéda antara ieu panalungtikan jeung panalungtikan saacanna nyaéta objékna. Ilaharna karya Yoseph Iskandar anu dijadikeun objék panalungtikan nyaéta novél. Mung dina ieu panalungtikan, karya Yoseph Iskandar anu dijadikeun objék nyaéta naskah purna drama, ieu naskah téh can loba anu apal. Ku kituna nu dianalisis dina ieu panalungtikan nyaéta struktur unsur carita, struktur naskah, jeung ajén atikan karakter anu nyampak dina naskah purna drama “Rawayan ti Pajajaran” karya Yoseph Iskandar.

1.2 Rumusan Masalah

Dumasar kana kasang tukang dina ieu panalungtikan anu geus ditétélakeun saméméhna, masalah dina ieu panalungtikan téh diwatésanan sangkan panalungtikan bisa dilaksanakeun kalayan leuwih jero tur bisa ngahontal kana tujuan ieu panalungtikan, nu dianalisis tur dipedar dina ieu panalungtikan nyaéta ieu.

- 1) Kumaha struktur unsur carita dina naskah purna drama “Rawayan ti Pajajaran” karya Yoseph Iskandar?
- 2) Kumaha struktur naskah purna drama “Rawayan ti Pajajaran” karya Yoseph Iskandar?
- 3) Naon ajén atikan karakter anu nyampak dina naskah purna drama “Rawayan ti Pajajaran” karya Yoseph Iskandar?

1.3 Tujuan Panalungtikan

1.3.1 Tujuan Umum

Tujuan umum dina ieu panalungtikan nyaéta pikeun mikanyaho hasil analisis struktur, unsur carita, jeung ajén atikan karakter anu nyampak dina naskah purna drama “Rawayan ti Pajajaran” karya Yoseph Iskandar.

1.3.2 Tujuan Khusus

Tujuan khusus dina ieu panalungtikan nyaéta:

- 1) maluruh struktur unsur carita dina naskah purna drama “Rawayan ti Pajajaran” karya Yoseph Iskandar;
- 2) maluruh struktur naskah purna drama “Rawayan ti Pajajaran” karya Yoseph Iskandar;

- 3) maluruh ajén atikan karakter anu nyampak dina naskah purna drama “Rawayan ti Pajajaran” karya Yoseph Iskandar.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

1.4.1 Mangpaat Téoritis

Sacara tioritis ieu panalungtikan téh miboga mangpaat pikeun nambahan élmu pangaweruh ngeunaan sastra Sunda, hususna dina widang drama. Lian ti éta ajén atikan karakter anu nyampak bisa jadi pieunteungeun tur picontoeun dina kahirupan,

1.4.2 Mangpaat Praktis

Mangpaat praktis tina ieu panalungtikan nyaéta:

- 1) pikeun widang sastra, mikawanoh jeung neuleuman kana karya sastra dina wangun drama;
- 2) pikeun widang atikan, bisa jadi bahan référénsi pikeun nalungtik karya sastra dina wangun drama;
- 3) pikeun panalungtik, ngeuyeuban élmu pangaweruh jeung wawasan ngeunaan panalungtikan sastra Sunda.

1.5 Raraga Tulisan

Bab I Bubuka. Dina ieu bab medar ngeunaan kasang tukang masalah, idéntifikasi masalah, rumusan masalah, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan. Lian ti éta, dina pedaran Bab I medar ngeunaan raraga tulisan sacara sistematis.

Bab II Ulikan Pustaka, Panalungtikan Saméméhna, jeung Raraga Mikir. eusina ngawengku tiori-tiori jeung konsép anu jadi dasar dina panalungtikan. Pedaranana ngeunaan tiori jeung konsép struktural, sarta tiori ajén atikan karakter, anu jadi péso pikeun ngajawab rumusan masalah. Lian ti éta aya ogé panalungtikan saméméhna anu jadi pangdeudeul kana ieu panalungtikan. Raraga Mikir miboga fungsi pikeun maham konsép pamikiran panalungtik.

Bab III Méthode Panalungtikan. Nu eusina; désain panalungtikan, instrumén panalungtikan, sumber data, jeung analisis data.

Bab IV ngadadarkeun hasil analisis nu mangrupa jawaban tina rumusan masalah, nyaéta ngadéskripsikeun ngeunaan unsur carita, struktur naskah, jeung

ajén atikan karakter dina naskah purna drama “Rawayan ti Pajajaran” karya Yoseph Iskandar.

Bab V eusina ngeunaan kacindekan tina hasil panalungtikan. Lian ti éta aya implikasi jeung rékoméndasi pikeun panalungtikan satuluyna.

